

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

1899

Ny följd ✧ II årg.

Häft. 7

DAGNY

TIDSKRIFT FÖR

SOCIALA OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

ORGAN FÖR

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET,
FÖRENINGEN FÖR VÄLGÖRENHETENS ÖRDNANDE
OCH FÖRENINGEN HANDARBETETS VÄNNER

REDAKTÖR: *LOTTEN DAHLGREN*

INNEHÅLL:

Utbildning af barnavårdarinnor och barnens uppfostran före skolåldern.

C. H. B.: Madonnadyrkan i Pompejidalen.

KLARA JOHANSON: Agneta och hafsmannen.

Kvinnokongressen i London.

Föreningsmeddelanden.

Från skilda håll.

SVECIA

Solidt, tidsenligt Lifförsäkringsbolag.
Ömsidighetsprincip. — Svensk dödlighet.
Kvinliga agenter och inspektörer antagas.

Kontor: Regeringsgatan 3.

SVECIA

Största lager af
Duktyger,
Lakans- och Örngåttslärfter,
Handdukar, Hollands, Madapolam,
Piqué, Broderier & Spetsar.

Specialité: **Damutstyrslar,**
hvilka förfärdigas å egen Syateljier och levereras fullt färdiga, märkta
och tvättade.

Egen Tvätt- och Strykinrättning jemte Ångmangel.

K. M. LUNDBERG,
Stureplan.

Fredrika-Bremer-Förbundets Byrå

54 Drottninggatan, kl. 11—4.

Råd lämnas i juridiska, ekonomiska och hygieniska frågor.

Upplysningar lämnas angående *läroanstalter* och *arbetsområden* tillgängliga för kvinnor.

Anmälningar mottagas till inträde i förbundets *sjukkassa*.

Äfven personer som icke äro medlemmar af förbundet, kunna blifva delegare i densamma.

Byrån mottager anmälningar af *nya medlemmar*.

Byrån mottager prenumeration å *tidskriften Dagny*.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna vården af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning (*Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4*),

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny **placering** af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att inteckningarne blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

Nytt i bokhandeln:

Den heliga historien

af teol. och fil. dr Alfred Edersheim. **Femte delen.** Pris 1: 50.

Arbetet utkommer fullständigt under detta år i 7 delar, hvaraf subskribenter erhåller den 7:e delen gratis. Subskription mottages fortfarande å hela verket hos alla bokhandlare, äfvensom här å Expeditionen. **Kartor, porträtt af författaren samt utförligt register** komma att åtfölja sista delen.

Ur minnet och dagboken

af pastor B. Wadström. **Andra delens första häfte med 90 illustrationer.** Pris 1 kr.

Predikningar öfver kyrkoårets nya högmässotexter.

Första årg. 5-te häftet å 50 öre. Hela årgången utkommer i 8 häften å 50 öre. Subskriptionen fortfar.

»Denna samling predikningar af omkring sjuttio lärare i vår svenska kyrka torde kunna räknas bland de bästa, som utgifvits i vårt land. Predikningarnas författare äro hvar i sina stift erkändt goda förmågor såsom lärare och predikanter. Hvad som utmärker denna predikosamling är, att predikningarna äro korta, texttrogna samt genomandas af verklig kristlig hjärtevärm, där innehållet både är af öfvervägande väckande eller det andliga lifvet närande beskaffenhet. Hvad utstyrseln angår är denna också mycket tilltalande. Arbetet är nämligen tryckt med stor, vacker och lättläst stil på godt papper. Med glädje rekommenderas denna predikosamling.» *Ledstjärnan.*

Bref till en sörjande vän.

Öfversättn. af —d—k. Häft. 25 öre.

Under tryckning:

Kristus lefver.

En påsk- och pingstbok af dr Fr. Wilhelm Krummacher.

Minnesord till de unga under konfirmationstiden af G. Weitbrecht.

Hvardagslif

af Runa. **Andra upplagan.**

Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Expedition.

Aug. Magnusson

46 & 48 Vesterlånggatan 46 & 48
STOCKHOLM.
(Etablerad 1860.)

Största lager i Norden

af

Kulörta och Svarta Klädningstyger
i **Siden** och **Ylle**,
Bomullsvvaror, Kapptyger och Schalar.

Afdelningen

för å egen fabrik confectionerade artiklar, in-
rättad efter utländskt mönster, erbjuder ett
storartadt urval af **färdiggjorda**

Promenad- och Sällskapsklädningar,

Bluslif och Kjolar,

*Res-, Rid-, Velociped- o. Gymnastikdräk-
ter, Morgonrockar och Underkjolar m. m.*

Allt efter senaste modeller.

Riks-Telefon 6 26.
Allm. Telefon 28 67.

**Profver på begäran
kostnadsfritt.**

Riks-Telefon 6 26.
Allm. Telefon 28 67.

Utbildning af barnavårdarinnor och barnens uppfostran före skolåldern.*)

Hvarje människa inträder i världen med för henne egendommiga kroppsliga och andliga krafter. Dessa äro likvisst endast i groning och äro således beräknade för en fortgående utveckling. De mänskliga anlagen och krafterna behöfva hjälp utifrån. De förträffligaste förkrympa, om icke för deras utveckling gynnsamma yttre betingelser förefinnas.

Människans kropp och ande utvecklar sig under den första femårsperioden ojämförligt mycket hastigare än under någon senare femårsperiod af hennes lif. Kan då denna utveckling öfverlämnas åt naturen? Naturen ger härpå själf ett fullt uttömmande svar: intet väsen kommer till världen så svagt och hjälpbehöfvande som människan, lämnadt åt sig själf gå människobarnet med säkerhet under.

De mest framstående tänkare äro ense därom, att de första lefnadsåren äro de viktigaste för människans hela utveckling. De första intrycken, så väl de goda som de dåliga, lämna i barnets hjärta och intelligens outplånliga spår.

Den, som är närmast till att skydda och vårda barnet under dess första lefnadsår, är naturligtvis modern.

Om man förutsätter de gynnsammaste yttre omständigheter, den största kärlek, den bästa vilja och tillräcklig tid, så förefinnes likväl för många, kanske de flesta mödrar ett hinder: *okunnighet i hvad till uppfostran hörer*. Öfverallt gäller ordspråket: ingen födes till mästare, och skulle uppfostrans svåra konst vara ett undantag? Hvarje sann moder har likväl något af mästaranlag: moderskärleken. Denna kärlek är uppfostrans lifsluft, men man lefver icke endast af luft.

*) Denna uppsats utgör hufvudinnehållet af de inledningsföredrag, som förekommo vid den af Fredrika-Bremer-Förbundets samkvämskomité den 17 sistlidne mars ordnade diskussionen.

Veta våra mödrar verkligen ingenting om uppfostran? Jo, de minnas sin egen och sina syskons och dessutom få de råd af många goda vänner. Så kommer den egna praktiken, råden voro ej alltid samstämmiga, och följderna blir: man experimenterar. För modern själf lärorikt, men för barnet ofta ödesdigert. Man arbetar som vore man fullärd mästare och förvärfvar först efter en del misstag den färdighet, som man borde förskaffat sig innan man gaf sig ut som mästare. Mången moder känner sin oförmåga eller ibland sin ohåg och öfverlämnar barnet åt en barnjungfru eller, som nu är så vanligt eller modernt, åt en s. k. barnfröken — också ett experiment.

Hos den fattigare befolkningen tvingas ofta modern att under kampen för dagligt bröd lämna ifrån sig sitt barn eller till att försumma det.

Men hvarken rik eller fattig kan i vårt land vid barnvården påräkna det stöd, som ligger i en teoretisk och praktisk kunskap i ämnet, emedan vi ännu sakna en utbildningsanstalt för barnvårdarinnor, liknande dem som finnas i andra länder. Då inrättandet af en dylik anstalt länge varit ett önskemål, bör en kort redogörelse för hvad i utlandet samhället och enskilda uträttat för att föra barnuppfostran in på rätt spår vara af intresse.

*
*
*

Den 14—19 sept. 1896 sammanträdde i Genève en internationell kongress *till barnens hjälp och skydd*, och enades man vid denna kongress om följande önskemål med afseende på de anstalter, som hafva till uppgift att i vård mottaga späda barn af behöfvande föräldrar, d. v. s. de så kallade Crèches eller Krippen (motsvarande våra barnkrubbor): först att de borde inrättas, särskildt i industri-centra, i tillräckligt antal för att de mödrar, som hafva sitt arbete utom hemmet, där kunna få lämna sina barn; för det andra att de skola så mycket som möjligt vara inrättade i enlighet med hygienens fordringar och för det tredje att de skola vara underkastade ständig tillsyn af läkare.

Som en omedelbar följd af ofvannämnda kongress är att betrakta det uppdrag, som franska staten följande år gifvit »le conseil supérieur de l'assistance» om omarbetandet af den lag, som 1862 påbjudits angående »les crèches». En af de verksammaste och insiktsfullaste medlemmarna i denna lagkomité var M. Marbeau, författare till flere arbeten om »Les crèches», däraf ett prisbelönt af franska akademien. Jämte de detaljerade förordningar, som det af honom

utarbetade förslaget innehåller angående dessa barnavårdsanstalters sanitära, administrativa och ekonomiska förhållanden, uppställes äfven följande fordran: att folkskolorna skola skicka flickorna ur högsta klasserna för att hjälpa föreståndarinnan vid en crèche, hvarigenom medhjälperskorna komme att vinna teoretiska och praktiska kunskaper i små barns vård och uppfostran.

Redan den 2 maj 1897 utfärdades af franska republikens president nytt reglemente för les crèches, och detta reglemente är i hufvudsak detsamma som de af »le conseil» inlämnade.

Den första crèche i Frankrike öppnades 1844 och 1897 funnos mer än 350 sådana; 1896 ägde Paris 61 crèches, besökta af 6,838 barn.

Det 1869 stiftade sällskapet La Société des Crèches har till mål att lämna hjälp till grundande och underhåll af les crèches samt att fullkomna och utbreda institutionen.

Utom här nämnda vårdanstalter finnas i Frankrike, som nästan i alla länder, Kindergarten, inrättade enligt de kända Frøbelska principerna. I Paris finnas mer än 130 sådana och i Frankrike mer än 6,000 och likväl började dessa inrättas först 1881.

1886 bestämdes genom lag att samma pedagogiska utbildning skulle fordras af lärarinnor vid Kindergarten som vid folkskolor. Inspektion öfver Kindergarten utöfvas af staten genom 4 generalinspektriser och ett större antal underinspektörer.

* * *

Angående förhållandena i Österrike-Ungern förtjänar i främsta rummet att nämnas den i Wien arbetande föreningen Central-Krippenverein, grundad år 1847, hvars i minsta detalj väl genomarbetade stadgar äro särdeles lärerika. Den paragraf, som handlar om förvaltningen af Krippen, bestämmer, att hvarje sådan skall af direktionen öfverlämnas till en manlig och en kvinlig medlem för att de skola hafva den under sin speciella förvaltning och tillsyn. Dessa båda föreståndare äro Krippen's lokaldirektion i administrativt och ekonomiskt hänseende. De hafva äfven att draga försorg om, att de i Krippen intagna barnens hälsotillstånd öfvervakas af läkare och den af dessa påbjudna vården af ett tillräckligt antal damer, s. k. besökande damer, till hvilkas tjänst ett väl utarbetadt frågeformulär är uppställt.

I Wien finnas f. n. 7 föreningskrippen förutom 8 andra Krippen. Af Central-Krippenverein utgifves sedan 1853 en »Krippen-Kalender».

Å dess titelblad synes ett porträtt af M. Marbeau med underskrift: »Gründer der Krippen».

I Ungern stå de små barnen, som vårdas utom hemmen, under uppsikt dels af examinerade Kindergarten-lärarynner, dels af examinerade uppfostrarinnor för Krippen (barnskyddsanstalter) eller af »bonner» som enligt lag af 1891 måste ha betyg om 4 å 5 månaders pedagogisk utbildning.

Lärarynner vid Kindergarten och uppfostrarinnor vid Krippen måste genomgå en två-årig kurs i en högre fackskola, »Präparandi», för att erhålla diplom. Vid Krippen kan erhållas anställning efter 1 års kurs. Till inträdespröfningen, som får afläggas först vid fyllda 16 år, fordras ett högt afgangsbetyg från 4:e klassen i den s. k. borgarskolan eller från en högre flickskola.

1892 funnos 4 statspräparandi och 5 med statsunderstöd, besökta af 500 elever.

De examinerade, de som hafva diplom från Präparandi, äro alla berättigade till pension, de må vara anställda af kommun, i familj eller i af föreningar underhållna institutioner. De äga blott att anmäla sig hos den kommunala skolmyndigheten och att årligen inbetala en viss summa. Full tjänstetid är 30 år.

Samtliga 1,256 Kindergarten och Krippen besöktes skolåret 1892—93 af 102,649 barn.

* * *

Hvad England beträffar, torde en kort redogörelse för *The Nordland Institute's* undervisningsanstalt för nurses (hvad vi skulle benämna »barnfröknar») vara för ämnet mest belysande.

The Nordland Institute's mål är att förse allmänheten med bildade och för sitt kall uppfostrade småbarnssköterskor och att öppna ett arbetsfält för de unga kvinnor, hvilka hafva fallenhet och håg för barnuppfostran, men sakna tillfälle att genomgå den längre och kostbarare utbildning, som fordras för lärarinnekallet.

Kursen vid N. I. fordrar en tid af 9 månader, 3 månader i institutet, 3 månader i ett barnsjukhus och 3 mån. på prof i en familj. De 3 månaderna i institutet äro på följande sätt fördelade: 14 dagar ägnas åt husliga göromål; matlagning, tvätt och andra sysslor inom hus. De andra 14 dagarna upptagas af undervisning i tillklipping och klädsömnad. De tredje 14 dagarna, hvilka anses vara af mycket stor betydelse, upptagas af praktiska öfningar vid en Kindergarten. Under de följande sex veckorna användas för-

middagarna till praktiska öfningar i förfärdigandet af kläder för barn under 7 år och eftermiddagarna till lektioner i hygien, Kindergartenmetodik, sånger och lekar för barn. Inga barn finnas i institutet, emedan undervisningen de tre månaderna hufvudsakligen är teoretisk. De andra 3 månaderna tillbringas å barnsjukhus, där eleverna få praktiskt lära sig vården af sjuka barn.

Efter dessa 6 månaders förlopp väntar inrättningen att eleven skall antaga plats i familj. Platsen anskaffas af institutet, som för sin del behåller hälften af aflöningen för de första 3 månaderna. Betyg erhålles först efter 3 månaders plats i familj. Minimilönen för en kurs är 20 £ första året och en årlig förhöjning af 2 £. Efter 3 års arbete blir the Nurse, om hennes betygsbok är tillfredsställande, en oberoende *Private Nurse of the Nordland Institute* och berättigad till högre lön.

Af dem, hos hvilka the Nurses äro anställda, begär institutet bland annat, att dessa icke skola äta tillsammans med tjänarna, att de skola hafva rätt att hvarje söndag gå i kyrkan utan att ha barnen med sig och att de böra hvarje dag få vistas ute minst en half timme. Under hvarje år bör the Nurse kunna fordra 4 veckors ledighet. Skura, bära kol, tvätta kläder o. d. hör icke till the Nurse's skyldigheter.

* * *

Till den här ofvan i största korthet meddelade uppgiften om hvad i Europas stora kulturländer uträttats för att höja barnavården ansluter sig berättelsen från vårt finska grannland rörande de s. k. »Folkbarträdgårdarna», hvilkas utveckling och arbetsätt genom sin nära till hands liggande tillämpning på våra förhållanden erbjuda ett för oss särskildt intresse.

Folkbarträdgårdar finnas numera i de flesta af Finlands städer. I Helsingfors finnas 3, vid 2 af dem äro anordnade barnsköterskekurser och vid en dessutom en kurs för utbildande af barnuppfostrarinnor vid barträdgårdarna och barnfröknar för hemmen.

Hufvudprincipen, hvarefter folkbarträdgården bildats, är att hemmet, icke skolan bör vara förebilden för dess organisation.

Dess uppgift är att hjälpa den fattiga modern, som för sitt uppehälles skull nödgas lämna sina barn ensamma en stor del af dagen, att bistå henne i att uppfostra sina barn till arbetsamhet, ordning och goda seder. *Hjälpa* henne, men icke helt och hållet fritaga henne från omsorgen om sina små; därför skola barnen icke vistas hela dagen i anstalten utan endast 5 å 6 timmar.

Barnträdgården skall vara den stora barnkammaren för alla dessa små, hvilkas lekplats annars är gränden och den smutsiga rännstenen, där snart nog ingen af livvets skuggsidor blir dem okänd.

I detta stora hem få barnen hjälpa till med alla de små hushållssysslor, som förekomma, och det att de få göra något för det gemensamma bästa och icke endast tänka på sitt eget lilla jag utgör ett af de allra viktigaste uppfostringsmedlen. Det motarbetar på ett osökt sätt barnets egoism, utvecklar dess sinne för ordning och prydlighet, ökar dess kombinationsförmåga och eftertanke samt skänker det en mängd praktiska erfarenheter om saker och ting.

Och *leken* får icke heller vara bannlyst, då vore det väl ingen sannskyldig barnkammare, ju yngre barnet är, dess mer sysselsättes det med fria lekar.

1888 grundade fröken Hanna Rothman den första barnträdgården och samtidigt en barnsköterskekurs samt en utbildningskurs för barnuppfostrarinnor.

Hon erhöll ett årligt understöd, 7,600 mark, af utskänkningsbolaget i Helsingfors. De senare åren utgår anslaget från Helsingfors kommun samt dessutom 1,800 fm af staten.

I barnträdgården voro 140 barn inskrifna sistlidne år, deras ålder variera mellan 2 och 7 år, de äro i anstalten från $\frac{1}{2}$ 10 f. m. till kl. 2. Afgiften är 2 fm för höstterminen och 3 fm för vårterminen, dock ha för många barn ingen afgift erlagts till följd af stor fattigdom. För middagen, den enda måltid som serveras, erlägges 5 penni.

Barnen sysselsättas med arbeten enligt Fröbels metod, lekar, sång, gymnastiska öfningar, och mången stund upptages med att hjälpa till med dukning, skurning, diskning och dylikt, hvilket arbete alltid utföres af barnen med den största förtjusning.

Men för att rätt kunna handleda alla dessa barns uppfostran fordras mer än en god vilja, det fordras speciella kunskaper och däri ligger anledningen till att *utbildningskurser* för *uppfostrarinnor* kommit till stånd.

För att bli elev i denna kurs fordras betyg från genomgången högre flickskola eller motsvarande kunskaper. Kursen är 2-årig och afgiften 140 fm. för hela tiden. Efter några veckors pröfning delas eleverna enligt olika utveckling i 2 kurser. Den högres mål är att bilda *föreståndarinnor för barnträdgårdar*, den lägre, *biträdande lärarinnor och hjälparinnor för uppfostran i hemmen*: »barnfröknar».

Undervisningsämnen äro för den högre afd.:

Religion; uppfostringslära och etik; undervisningslära; psykologi; barnträdgårdslära; pedagogikens historia; hälsolära; naturkunnighet; Frøbels sysselsättningslära; teckning; sång och hushållslära. Praktiska öfningar i barnträdgården i att sysselsätta barn.

På lägre afd. förekomma samma ämnen med undantag af etik, undervisningslära och psykologi.

Arbetstiden pr dag är 1 å 2 timmar teoretiska lektioner, 3 å 4 timmar praktiska öfningar i barnträdgården.

Lektionerna ledas af fröken Rothman och 5 biträdande lärare eller lärarinnor samt en hushållsföreståndarinna.

Barnsköterskekursen har hittills bestått af endast en afdelning, men kommer från hösten att delas i tvenne. Inträdesfordringarna äro genomgången högre folkskola, samt till högre afd. fyllda 17 år, till den lägre fyllda 13 år. Målet är att utbilda dugande barnsköterskor för hemmen. Kurserna vara från 1 sept. till 1 maj och afgifterna äro 20 för lägre, 30 för högre afd.

Läroämnena äro för högre afd.:

Religion, uppfostringslära, hälsolära, naturkunnighet, modersmålet, framsägning af berättelser, Frøbelska handarbeten, slätsöm, lappning och stoppning, teckning, sång och praktiska öfningar i barnsysselsättningar.

På lägre afd.:

Detsamma med undantag af uppfostringslära och naturkunnighet. De flickor som genomgått dessa kurser äro mycket eftersökta och få väl aflönade platser.

Anstalten disponerar nu en våning om 8 rum, en mycket stor sal samt 2 kök, utrymmet är mycket trångt, men fröken R. har hopp om att i snaraste framtid få medel till uppförande af ett eget hus.

Af denna anledning har i den finska hufvudstadens tidningar ingått sympatiska artiklar hvori särskildt betonats, att i dessa tider, då ungdomens tilltagande förvildning utgör ett af de viktigaste spörsmålen, ett samhälle som så rastlöst arbetar på undervisningens och folkbildningens höjande icke bör försumma att skänka skydd och vård åt dessa tusentals små i de första lefnadsåren.

Barnavännen Z. Topelius, hvilken blickat djupare än de fleste i barnasjälens alla vrår, ansåg att folkbarnträdgården mer än andra uppfostringsanstalter och skolor hinner målet att i det vecka barnsinnnet nedlägga det godas frön, hvilka aldrig kunna helt och hållet förkvävas af ogräs.

Med alla dessa lärerika exempel från andra länder för ögonen framställer sig ovillkorligen frågan: »Hur ha vi det ställt i Sverige beträffande en på teoretiska grunder byggd barnavård?» Villigt och med största tacksamhet måste man visserligen erkänna, att åtskilligt äfven hos oss blifvit gjordt för de späda barnens skydd, särskildt är den hjälp, som våra i de flesta svenska städer inrättade *barnkrubbor* lämna, högst beaktansvärd.*) Men det är icke desto mindre ett faktum att vi sakna den fasta organisation, som utmärker motsvarande anstalter i utlandet, och att någon lagstiftning beträffande barnkrubbor hos oss ej existerar. Läger man då därtill, att Sverige ej äger någon anstalt för utbildning af barnavårdarinnor, kan med fog sägas, att vi i hithörande afseende stå långt efter det öfriga Europa.

Till afhjälpan af de här framställda bristerna skulle inrättandet af en uppfostringsanstalt liknande den, som nyss beskrifvits, i hög grad bidraga. Planen till en sådan anstalt i förening med barnkrubba är af för saken intresserade personer redan uppgjord och ter sig i sina hufvuddrag sålunda:

Anstalten bör vara belägen i någon af Stockholms fabrikscentra, vid en öppen plats, där riklig tillgång på sol och ljus finnes. Den skall upptaga en våning på 4 rum kök och tambur, och då en golfyta af 3 kvm. beräknas för hvarje barn, så följer häraf, att i hvarje anstalt ej mottagas flera barn än att karakteren af hem bibehålles. Ett rum är afsedt för de barn, som kunna röra sig på egen hand, och ett för de andra barnen, ett rum för eleverna och ett för föreståndarinnan.

I anstalten mottagas barn från minst 3 veckor till 7 år, tillhörande mödrar, som genom sitt arbete äro förhindrade att själfva vårda sina barn.

Mödrarna äro skyldiga att förete friskbetyg för barnet och att förbinda sig att ställa sig anstaltens föreskrifter till efterrättelse.

I anstalten erhålla barnen läkarvård, mat och kläder under den tid de vistas där. Maten uppköpes, tillagas och serveras af eleverna. Af kläder har anstalten ett så stort förråd, att under barnens vistelse där de *ej* behöfva begagna sina egna kläder. Eleverna förfärdiga och laga anstaltens kläder. Barnen vårdas af eleverna under föreståndarinnans ledning.

*) Våra förträffliga *arbetsstugor*, hvilkas stora betydelse för det uppväxande släktet ej nog kan framhållas, kunna näppeligen nämnas i detta sammanhang, då de äro afsedda för barn redan hunna till skolåldern.

Eleverna skola alla hafva genomgått folkskolans högre afdeln. och kurs i skolkök eller några motsvarande kurser. De genomgå en 8 mån. kurs i anstalten, där arbetet är fördeladt mellan eleverna på följande sätt. De fyra första månaderna genomgå de den lägre afdeln. och arbeta då som hjälp åt de elever, som äro i anstalten de 4 senare månaderna och utgöra den högre afdeln., som bär ansvaret för arbetet. Både i lägre och högre afdeln. är arbetet fördeladt i hushållsgöromål, sömnad och barnens vård.

Under de 8 månadernas vistelse i anstalten meddelas teoretisk undervisning 9 timmar i veckan. Ämnena äro: sång, arbeten för små barn och uppfostringslära. Sedan kursen är slut, genomgå eleverna en månads kurs vid ett barnsjukhus.

Därefter erhålla de en betygsbok, och anstalten skaffar dem platser. I boken, som uppvisas i anstalten, inskrifves betyg hvarje månad. Först efter 8 mån. kurs i anstalten, 1 mån. kurs vid ett barnsjukhus och 3 mån. väl vitsordad praktik i familj, tillsammans 1 år, erhålles afgångsbetyg.

Anstaltens elever äro teoretiskt och praktiskt uppfostrade för sitt kall: »barnavårdarinnor». De skola gå ut från anstalten med en säker om också liten grund af hygieniskt och pedagogiskt vetande att bygga på. Hvad de böra få klart för sig är, att det endast är *en grund*, och att de själfva ha att bygga vidare under hela lifvet.

Madonnadyrkan i Pompei-dalen.

Nutidssägner från Italiens »Lourdes.»

Följ mig långt bort ifrån den kyliga nordnen, öfver de hvita Alperna och ändå längre söder ut till landet kring Neapelgolfens turkosblå vågor. Där ligger en underskön dal och drömmer i solskenet. På tre sidor famnas den af höga berg, men i väster komma Medelhafvets böljor i långa glittrande led, sjungande och dansande, den vackra dalen till mötes.

Här bodde långt tillbaka i tiden ett mäktigt och skönhetsälskande folk, som byggde sig hvita städer i grönskan — skimrande sagopalatser, med smäckra pelarrader, praktfulla målningar och underbart sköna marmorstoder.

Men det stolta folket uppväckte Herrens vrede genom sina laster och sitt mångguderi, och en dag lät Gud eld ifrån höjden falla ned öfver dalen. De sköna städerna begrafdes under grus och aska, och allt folket förgicks. En ny religion förkunnades, som predikade om en enda Gud, om kärlek och frid öfver hela jorden, och hedendomens falska gudar flydde ifrån dalen.

Rätt upp ur hafvet reser sig norr om dalsänkan ett enstaka berg, hvars tvenne toppar kasta mörka skuggor långt ut öfver den solglada nejden. Det är det gamla fruktansvärda Vesuvius. Dit togo hedendomens onda andar sin tillflykt, då de flydde undan de kristnes Gud. Om natten, när vulkanens topp lyste flämtande röd, kunde man se dem röra sig likt mörka skuggor däruppe i eldskenet, eller också smögo de sig ned till den öfvergifna staden och ströfvade suckande och klagande omkring på dess öde gator. Men det kunde också hända, att de i hämndgirigt raseri från vulkanens topp sände ut ormar af eld, som hväsande och slingrande kröpo utför branterna och hotade att förgöra folket i dalen. De nya pompeianernas hjärtan fylldes därvid af bäfvan, och ångestfullt anropade de Guds och helgonens hjälp.

Då hände det en dag — så berättar legenden — att Gud lät ett stort tecken ske på det att folket ej längre skulle tvifla på hans makt. — På det öfversta af de berg, som i en lång rad höja sig söder om dalen midt emot Vesuvius, visade sig en underbar syn. Öfver bergets topp göt sig plötsligen ett klart flammande sken, och en ängel steg ned ur skyn, en hjälte i blänkande rustning, med ett ljungande svärd i sin hand. Hvita vingar skimrade på hans skuldror och glansen från hans anlete upplyste hela dalen.

Då föll allt folket på knä, tillbad och sade: »Detta är Mikael, Herrens ängel, de himmelska härskarornas förste.» Och de fröjdade sig i sitt hjärta, ty nu visste de, att Guds hjälte var med dem i striden mot de onda makterna. Från den dagen bär berget midt emot Vesuvius namnet *Monte San Angelo* och de kristna känna sig trygga i dess skydd.

Främling från Norden! Så lyder sängen om huru kristendom och hedendom i forna tider stredo mot hvarandra uti Pompeidalen. Nu menar väl mången, att den striden längesedan är lyktad, och att kristendomen segrat för alltid. Likväl är det icke så. Det hedniska sinnet lefver ännu kvar hos Pompeiborna. Ännu råda vidskepelse och öfvertro ibland dem; ännu tro de sig med offergåfvor och besvärjelser kunna muta den gudomliga rättvisan eller afvärja

de onda andarnas anslag; ännu böja de knä inför stumma beläten och tillbedja människors verk. För oss, protestanter, betyder det föga, om dessa bilder bära namnen Venus och Mars, eller om de kristnats till S:ta Maria och S:t Mikael — hednisk och främmande måste alltid den arten af kristendom förefalla oss. Vi ha svårt att fatta, det ännu i våra dagar så mycken okunnighet och vidskepelse kan lefva kvar inom civilisationens gränser.

Främling från Norden! Jag har berättat dig de gamla sägerna om forna dagars Pompei. Lämna nu för ett ögonblick de sköna minnena af hedningarnas fallna stad vid vulkanens fot, och följ mig till den nya stad, som de kristna hafva byggt sig i skydd af Monte San Angelo. Lyssna där med mig undrande till de lefvande sagorna från våra dagars Pompei.

* * *

För endast tjuu år sedan, så berättas det, utgjorde trakten kring Pompeis ruiner en skön, men ödslig vildmark, och på den plats, där nu den lilla staden Valle di Pompei är belägen, syntes blott några förfallna kojor. De resande, som besökte ruinstaden, vågade sig ej gärna utanför dess väl bevakade område, ty folket i dalen var känt för sina rövverier och våldsdåd.

Emellertid hände det sig vid den tiden, att en italiensk advokat, vid namn Bartolo Longo, genom sitt giftermål med grefvinnan Marianna di Fusco blef ägare till en del af jorden utanför Pompei. Hans hustru innehade sedan många år tillbaka denna egendom, men hade af fruktan för den vilda befolkningen aldrig vågat besöka densamma. Emellertid beslöt hennes man att för en gångs skull resa till Pompei och bese egendomen.

Den sedermera för sina fromma verk så vördade Bartolo Longo var vid denna tid af sitt lif en föga rättrogen katolik, men i djupet af sitt hjärta kände han redan då en hemlig ångest öfver sina synder mot Gud och kyrkan samt en brinnande längtan efter frid. Också kunde han icke utan djup bedröfvelse och innerlig medkänsla se det tillstånd af vidskepelse, råhet och djup okunnighet, hvori hans arma underhafvande vid Pompei lefde. Deras förfallna kyrka stod alltid öde och tom, prästen bodde långt därifrån, ingen skola fanns för de vanvårdade barnen och — hvad som för en katolik måste förefalla som ett bevis på stor ogudaktighet — inga bilder af madonnan eller helgonen funnos där; ingen ägde ett radband eller förstod ens, hur ett sådant skulle brukas. För öfrigt före-

kommo ofta rövverier, mord och våldsdåd af liknande slag. I sanning! Bartolo hade stort skäl att sörja, dessmer som han kände sig djupt ovärdig att predika kristlig tro och dygd bland dessa vilseförda.

Grubblande öfver dessa tröstlösa förhållanden vandrade han en afton ensam omkring i en ödslig trakt af dalen, då han plötsligen tyckte sig förnimma en ljufvig stämman, som hviskade i hans öra: »Vill du vinna frid, så predika om radbandets makt. Detta är den heliga Jungfruns löfte, att enhvar, som söker sprida tron på den heliga rosenkransen, skall varda frälst.» Den himmelska rösten tystnade, men fylld af en obeskriflig glädje föll Bartolo på knä och prisade den heliga Jungfrun, som utan tvifvel själf talat till honom. »O, Maria!» utropade han. »Genom att lyda ditt ord skall jag frälsa min själ. Jag skall icke lämna denna nejd, förrän ditt heliga radband här är känt och vördadt af alla.»

Förvissad om att madonnans välsignelse hvilade öfver hans företag, skyndade den forne tviflaren att bland sina förvillade bröder vittna om den heliga Jungfruns nåd och om radbandets makt.

* * *

Bom! bom! bom! trummorna dundra i dalen. Utropare och utroperskor förkunna i hela nejden, att godsägaren, signor Bartolo Longo, ämnar anordna ett praktfullt fyrverkeri till den heliga Jungfruns ära samt i förening därmed ett storartadt lotteri. »Kom hit, kom hit och hör om allt hvad man kan vinna! Vackra flickor! viljen I ha granna smycken och nålar att fästa i ert hår? Omtänksamma mödrar, skaffen er amuletter att skydda edra barn mot *'det onda ögat'*! Skall det vara små helgonbilder och granna madonnataflor att pryda era hus med? Eller krucifixer och radband? Allt finnes här. Betala bara en *soldo* — en *soldo* lotten! Om åtta dagar blir dragningen.»

Detta var en predikan, som folket förstod. Ingen kunde motstå dylika lockelser. Också var den lilla fallfärdiga kyrkan på utsatt dag till trängsel fylld med folk. Först åhördes en lång och lärd predikan, sedan vidtog utomhus den gladare delen af festen. Fyrverkeriet väckte stormande jubel, lotterivinsterna mottogos med barnlig förtjusning, och sålunda spredos radband och heliga bilder omkring i stugorna. Både madonnan och Bartolo Longo blefvo med ens populära. Grunden var lagd till Jungfru Marias välde äfven öfver denna bortglömda vrå af världen.

Det så framgångsrikt påbörjade arbetet fortsattes med aldrig sviktande ifver. På Bartolo Longos begäran sändes präster ut ibland folket för att sprida och underhålla den nyväckta hänförelsen, och tack vare frikostiga gåfvor från Longos vänner i Neapel blef den gamla kyrkan restaurerad och förskönad.

Men Bartolo Longo nöjde sig ej därmed. Hos honom närdes den djärfva tanken att på själfva den försummade hednajorden resa ett heligt tempel åt Maria, Segrarnas Drottning; ett tempel, till hvilket all världens folk skulle strömma för att prisa Guds moders namn. I denna fromma afsikt påbörjade han och hans maka penninginsamlingar ej endast bland de fattiga Pompei-borna utan äfven bland sina rika och förnäma bekantskaper i Neapel och andra delar af Italien.

Man log åt hans ifver. Hur skulle en ensam man kunna öfvervinna många seklers likgiltighet och vantro! Äfven om han kunde få en liten kyrka byggd bland sina stackars pompeianer, så kunde han väl icke tänka sig, att folk ifrån andra orter skulle bry sig om att komma och tillbedja Maria just där. Det finnes ju så många stora och ryktbara tempel resta åt madonnan på heliga orter, där hennes bild år efter år gjort stora underverk bland de tillbedjande. Om han hade en sådan undergörande bild att komma med, då vore det en annan sak. Men i Pompei fanns ingen madonnabild alls, och hvem, trodde han väl, skulle vilja resa dit för att tillbedja tomma luften? Nej, en helig bild måste där först och främst finnas till att samla de troende omkring, det insåg Bartolo själf mer än väl. Men som hans kassa var liten och de vackra madonnabilderna äro ganska dyra, fick han nöja sig med en trasig och fläckig gammal tafla för 3 $\frac{1}{2}$ lire — knappast värd så mycket ens. I taflans midt tronade en ful och oformlig madonna med Kristusbarnet i sin famn. Till höger knäböjde en rödbrusig S:t Dominicus, till vänster en fet och simpel S:ta Rosa. Taflan var afskräckande och löjligt ful, men priset var måttligt, och de fromma skulle nog utan att kritisera bedja sina böner med andakt inför hvilken madonna som helst.

Sålunda kom det sig att den fula, gamla taflan, som snart skulle blifva så ryktbar, erhöll hedersplatsen uti Valle di Pompeis gamla kyrka.

Hvad som lade grunden till den nya madonnabildens ryktbarhet var en helbregdagörelse, hvarigenom »*Vår Heliga Fru med Rosenkransen*», såsom taflan officiellt kallades, i folkets ögon tydligt visade sig äga en undergörande makt.

Då grefvinnan di Fusco-Longo gick ur hus i hus uti Neapel för att samla penningar till den nya kyrkan i Valle di Pompei, hände det sig att hon kom till en stackars kvinna, hvars fosterdotter låg för döden i den förfärligaste fallandesot. Läkarna hade uppgifvit allt hopp, och den sjuka hade förgäfves anförtrott sig åt Vår Heliga Fru i Lourdes. Så snart grefvinnan fick höra talas härom, vände hon sig med en hastig ingivelse till den sjukas fostermor och sade: »Hvarför anropar ni ej den Heliga Jungfrun i Pompei? Hon skulle säkert bistå er.»

Den stackars kvinnan brast i gråt och utropade: »Om madonnan i Pompei vill bota min dotter, så lofvar jag att själf gå från port till port och samla penningar till byggandet af hennes kyrka.»

Och se! endast tio dagar efter grefvinnans besök var den sjuka fullkomligt återställd från sin sjukdom. Hvem kunde längre tvifla på att den heliga Jungfrun ville välsigna sin kyrka i Pompei? Den helbregdagjorda och hennes fostermor ilade från hus till hus, från kyrka till kyrka och vittnade om den nåd, som Vår Fru i Pompei visat dem. Härefter skedde insamlingen med fördubblad ifver.

* * *

En härlig vårmorgon, den 7 maj 1891, stod den Heliga Jungfruns kyrka i Valle di Pompei färdig och invigdes högtidligen af påfvens sändebud, kardinal Monaco, i närvaro af en stor massa folk. Men det var icke, såsom man först tänkt sig, en liten anspråkslös landtkyrka. De troendes aldrig sinande gifmildhet, eggad af berättelserna om den nya madonnans underverk, hade gjort det möjligt att uppbygga en rikt smyckad basilika, till hvars förskönande många af Italiens bästa arkitekter, bildhuggare och målare lämnat sitt bidrag.

Sex altaren finnas i kyrkan, invigda åt olika helgon, förutom högaltaret, som är helgadt åt Jungfru Maria och öfver hvilket den undergörande tafan är uppsatt.

Hvad! är detta den gamla, fula tafan med de löjeväckande helgonfigurerna? I sanning, det vore svårt att igenkänna den, om ej kompositionen vore den samma. En framstående målare åtog sig nämligen för några år sedan det ansvarsfulla värfvet att restaurera tafan. Med stor omsorg öfverflyttade han först färgerna på en ny duk. Därpå gjorde han af den plussiga matronan i midten en ljuf och jungfrulig gestalt samt gaf åt de feta helgonen ett utmärkladt

och inspireradt utseende, sådant som det anstår helgon. Dessutom förvandlades det amerikanska helgonet S:ta Rosa till den i Italien mer kända och populära Catharina af Siena. Taflan var trots dessa förändringar densamma i folkets ögon, och dess undergörande kraft var ej mindre nu än förr.

Att folket i Pompeidalen välsignar den, är ej underligt, ty tack vare den mängd af troende eller nyfikna, som årligen lockas dit genom ryktet om taflans undergörande makt, har nejdens befolkning kommit i mycket bättre lefnadsvillkor än förr, och en hel liten stad har uppvuxit kring den nya kyrkan.

Främst bland den nya stadens byggnader märka vi tvenne åt välgörenheten ägnade hus, hvilka äfven ha madonnan att tacka för sin tillkomst. Det ena är ett hem för värnlösa små flickor, det andra en uppfostringsanstalt för söner till fångar och galérslafvar.

Detta är ett uttryck för det religiösa nitet, som bör väcka genklang i hvarje kristens hjärta. Hvilka yttre former kristendomen än må taga, så kan den icke lefva utan att sprida kärlek omkring sig.

Hvad som emellertid i katolikernas ögon mer än allt annat breder en nimbus öfver Bartolo Longos verk, är det intresse, som påfven Leo XIII vid många tillfällen visat detsamma. Han har ställt kyrkan i Valle di Pompei direkt under den påfliga stolens öfverhöghet; han har lönat Bartolo Longos nit med att göra honom till kommandör af S:t Gregorius-orden; han har egenhändigt välsignat det dyrbara diadem, som nu är fästadt öfver madonnans hufvud på den underbara taflan, och han har skänkt sin trefaldiga välsignelse åt tidskriften »*il Rosario e la Nuova Pompei*», som arbetar för spridandet af den nya madonnans rykte. Och än mer! Han, den »ofelbare», den »nye Jesus Kristus», som hans ifrigaste anhångare ej sky att kalla honom, har utlofvat syndaförlåtelse i många olika grader åt dem, som besöka Valle di Pompeis kyrka eller på annat vis hylla den pompeianska madonnan. Dessa indulgenser kunna äfven på vissa villkor komma själarna i skärselden till godo.

Genom dessa rika löften har den helige fadern velat visa människorna vägen till henne, som af sina tillbedjare kallas »de moderlösas moder, de bedröfvades tröst, de sjukas hälsa och de ångersfullas förebedjerska». Till henne komma katolikerna med alla sina önskningar och bekymmer. Gud är i deras ögon liksom en mäktig konung, hvilken den ödmjuka ej bör anse sig värdig att nalkas med sina små jordiska bekymmer. »Men Jungfru Maria», säga de,

»är alltid villig att höra böner, fastän hon tronar som drottning i himlarnes himmel. Strålände af moderlig ömhet träder hon inför sin helige Son och säger: — Se det sköte, hvare du har hvilat! Se de bröst, hvilka du har diat! Icke vill du neka din moder hennes bön? O, min gudomlige Son, förbarma dig öfver dessa syndare, som vändt sig i from förtröstan till mig. — Och hennes rättfärdige Son, som med åskviggen i sin hand står beredd att tillintetgöra syndarna, låter blidka sig af sin moders ord. Han vänder sig till den Allrahögste och säger: Evige Fader! För den kärleks skull, som du hyser till mig, förbarma dig öfver dessa syndare. — Denna sin Sons bön kan den Evige Fadern icke afslå, och sålunda segrar den heliga Jungfruns kärlek både i himlen och på jorden. Så besannas det löfte hon gifvit oss: — Den som förtröstar på mig, han har evigt lif —.»

Särskildt har madonnan, det bedyra italienarna, visat sig villig att uppfylla de böner som riktas till henne under namn af »Vår heliga Fru med Rosenkransen». Många äro de, som sedan de förgäfves anropat sina skyddshelgon eller vår Fru i Lourdes eller andra ryktbara madonnabilder, öfvergifvit dessa och anbefallt sig åt madonnan i Pompei, hvilken genast hulptit dem. Mer än 4,000 underverk berättas det att hon redan utfört, och då hennes högtider frisas, komma oräkneliga skaror af pilgrimer från alla världens kantar till Pompei för att tillbedja hennes heliga bild. Två stora fester hållas årligen till hennes ära, den ena den 8:de maj — årsdagen af Mikaelns uppenbarelse på Ängelsberget — den andra den sista söndagen i oktober, hvilken månad på Leo XIII's befallning är särskildt helgad åt det heliga radbandets förhårligande.

Underbart är det att betrakta alla dessa långväga pilgrimer, som hvar och en har något ynnestbevis att tacka den mäktiga Himladrottningen för.

År efter år ser man en hel familj, föräldrar med söner och döttrar, tråda inför madonnan och tacka henne, för att hon räddat en af de unga döttrarna från döden. Familjen hör till de mer ansedda i Neapel, och ingen som känner dem vågar betvifla att ett under verkligen skett. Läkarna själfva intyga, att Fortunatina — detta är den unga flickans namn — genom en förfärlig nervsjukdom var drifven till grafvens rand, då hon på ett öfvernaturligt och oförklarligt sätt befriades från sina plågor. Fortunatina hade, då all mänsklig makt syntes hjälplös, fått den ingifvelsen att anropa »Vår Heliga Fru med Rosenkransen». Hon skref ett bref

samma, hade dragit dem upp ur vattnet. Därpå förde han dem i land och försvann lika oväntadt, som han kommit. Hvem var den gamle? Ingen kände honom. Men detta inträffade på den helige Josefs dag, och — hvem vet? — kanske hade helgonet velat bidra till sin lycksaliga makas ära genom att själf frälsa hennes skyddslingar.

Sådana personliga uppenbarelser af madonnan eller af hennes heliga sändebud äro, säges det, betecknande för Vår Heliga Fru i Valle di Pompei, förutsatt att de, som anropat henne, därvid brukat det heliga radbandet. Många sjuka hafva äfven blifvit botade helt enkelt genom att svälja en pappersremsa, hvarpå madonnans namn varit skrifvet, eller därigenom att man bestrukit dem med olja från de lampor, som oafbrutet brinna framför den undergörande taflan.

Vid de stora högtiderna lyftes madonnataflan ned från altaret och bäres i procession genom gatorna och rundt omkring den festsmäckade dalen. Klockorna ringa, och de glada tonerna flyga vida ut öfver nejden. De klättra upp för det soliga Ängelsberget, de sjunga, de dansa kring bergets topp; de förkunna med jublande klang, att nu är Maria drottning i dalen. Folket därnere ropar af fröjd och klappar i händerna af glädje. »*Eviva, eviva la Santa Maria!*» Då tyckes det många, som loge den heliga Jungfrun på taflan och som vore hela hennes gestalt förklarad, och de tänka i sitt hjärta: »Heliga Guds moder, ingen mänsklig konst har förmått måla dig så lefvande skön. Liksom genom en slöja lysa dina egna drag emot oss från den underbara taflan uti oförgänglig fågring.»

Och hela folket stämmer jublande in i sången: »Sjungom, sjungom den heliga Jungfruns lof, hon som upprätthåller oss. Sjung en ny sång, förkungen hennes ära bland folken. — Hvem är hon, som nalkas strålande som solen, skön som Jerusalem? — Zions döttrar prisa henne salig, drottningarna böja sig för henne. — Hon träder fram mellan blommor som en vårdag, mellan rosorna och liljorna i dalen. — Ett stort tecken synes på himlen, en kvinna klädd med solen, och månen under hennes fötter och på hennes hufvud en krona af tolf stjärnor. — Hon är skön, hon är strålande, hon är fruktansvärd som en krigshär, rustad till strid. — Fröjden eder, I sköna blommor i dalen, ty Jag är den ljufva kärlekens moder.»

Klockorna ringa, klockorna ringa! Nu är Maria drottning i dalen.

Men tung faller skuggan af Vesuvius ut öfver nejden, och vulkanen skrattar med vidöppet gap. — Stora äro dina under, o du katolikernas drottning! Men en ting har du ej förmått. Afguderiets ormhufvud har du icke krossat under din häl. Ännu lefver hedendomens ande kvar. Se, huru den smyger omkring förklädd öfverallt bland dina tillbedjare, ja ända in under kyrkornas helgade öhvalf. Den vandrar med i de lysande processionerna, den tager hycklande del i de tallösa med ängslig noggrannhet föreskrifna ceremonierna, den blandar sin röst i de underbara, änglalika körerna och i församlingens med ifver räknade böner; den tager sin andel af de rika offergåfvorna, som skänkas för att försona brott och friköpa syndares själar; den sticker fram sitt grinande afgudaanlete bakom de stela helgonbilderna, och den bestiger Jungfru Marias tron för att där låta tillbedja sig af det förblindade folket. Ack nej! hedendomens ande är visst icke död. Den förbittrade striden mellan kristendom och hedendom är långt ifrån slutad. Och så stå de där än i dag, de stolta bergjättarna, på ömse sidor om Pompeidalen, och blicka utmanande hän till hvarandra; i norr det hotfullt glödande Vesuvius, i söder det grönskande Monte San Angelo. Och i dalen mellan dem slumrar hedningarnas sköna Pompei i grus och spillror vid vulkanens fot, men i skydd af Ängelsberget reser sig de kristnas tempel och där härskar »*la Vergine del santissimo Rosario*».

C. H. B.

Agneta och hafsmannen.

I mångfaldiga variationer upprepa de gamla balladerna temat om mesallianser mellan människor och naturväsen, bergatroll, älfvor, hafsfruar, näcken o. s. v. Partiet uppstår än genom enlevering, än på grund af en hastigt påkommen ömsesidig böjelse, men i ett är det sig alltid likt: det slutar med olycka för den ena eller andra kontrahenten, antingen så att den mänskliga hälften trånar bort i sorg och ånger öfver att ha förspilt sin eviga salighet genom att gifva sig i lag med en från frälsningen utesluten varelse eller så att trollet blir öfverlistadt genom någon pia fraus, mister sin maka och blir förhånadt på köpet.

Mången stolta jungfru, som kanske redan spotskt visat bort massor af ridderliga friare, har till slut blifvit hämtad af näcken

eller hafsmannen och lockad ned i hafsens djup till att bo bland salta gröna vågor och begapas af stora dumma fiskar. Icke har herrn från vattnet haft synnerlig möda att få den tillbedda med sig heller, ty det är ett misstag, om man tror att en individ, som residerar på hafsbotten, nödvändigt måste begagna fiskstjärt och ha tofvigt skägg med tånghärfvor samt musselskal på kroppen — det kan nog hända, att han går så klädd i hvardagslag nere hos torskarna, men när han har ärende på land, då kan han lägga af »sin stygga sjöhamn» och styra ut sig som den ståtligaste riddersman. Grefvens dotter vid Elfvabolid kunde väl aldrig ana, att hennes bedårande körsven skulle skjutsa henne i sjön i evig skilsmässa från far och systrar, så höfviskt som han hade uppträdt inför henne och kallat henne »sköna fröken», utan att hon haft förstånd på att visa samma replikskärpa som Fausts Margareta med sitt sedesamt näpsande: »Bin weder Fräulein, noch bin ich schön.»

Det värsta är väl ändå, att dessa naturmytiska väsen kunna ådagalägga en ihärdig trofasthet och ett innerligt känslodjup, som man icke skulle vänta sig hos varelser utan själ och som stundom står i skarp relief mot »kristenblodets» vighet i att slå om från kärlek till förakt. Balladen reder sig med öfverlägsen lätthet genom dessa inkonsekvenser, men vi undra stundom: hvilken är trollet?

En typisk visa i denna genre är den särskildt i Danmark och Tyskland i många varianter påträffade balladen om Agneta och hafsmannen. Den börjar med att Agneta går öfver en bro, som i de danska uppteckningarna kallas än Høielands och än Holmegaards bro och t. o. m. någon gång förvandlas till en höganloftsbro. Då kommer en hafsman och frågar om hon vill bli hans käreasta, hvilket hon går in på, och så följas de åt ned på djupet. Där lefva de samman i åtta år och få sju söner. Men så en dag, när Agneta sitter vid minste pysens vagga, får hon höra kyrkklockornas klang, som minner henne om hennes hem uppe på jorden. Hon utverkar sin makes tillåtelse att gå i kyrkan med villkor att hon kommer igen till »barnen de små». I kyrkan träffar hon sin mor, för hvilken hon berättar sina öden och beskriver de furstliga skänker hon fått af sin man. Denne tycker emellertid, att hon dröjer för länge i Guds hus och kommer att hämta henne. Och så skön var han, att alla helgonbilderna vände sig för att titta på honom, när han steg öfver tempeltröskeln. »Hör du Agneta, dina små barn längta efter dig.» — »Låt dem längta så länge de vilja, jag kommer aldrig mer dit ner.» — »Ö tänk på de stora och tänk på de små

och tänk på, den lille, som ligger i vaggan.» Och hon genmäter fortfarande hånfullt: »Jag tänker aldrig på hvarken de stora eller de små och allra minst på den lille, som ligger i vaggan.» Så slutar en af de danska versionerna. Omkvädet lyder: Haa ja.

I en annan variant ter sig hafs mannen mindre sympatisk, i det han förhäxar Agneta med en svår sjukdom, som dödar henne på fläcken. I en tredje, med den gäckande refrängen: Ho ho ho, äro hans sorg och hennes hårdhet skarpare pointerade än i den förstnämnda formen. Där vrider han sina händer och framställer det ganska befogade inkastet, att hon kunde ha tänkt på saken litet förut, hvarefter han bjuder henne tolf tusen tunnor guld, om hon vill följa honom tillbaka. Men hon svarar ohöfviskt nog: »Tolf tusen tunnor guld, det har jag själf; jag ger dig den onde, han kan följa dig hem.» Och hafs mannen vände åter med sorgset sinne, under det Agneta stod på stranden och »skrattade hjärtligt».

* * *

På detta motiv har dansken *Edvard Blaumüller* för några år sedan byggt en stor dikt, ett slags roman på vers, där balladens enkla och naiva innehåll har fyllts med en ny och innebördsdiger mening och dess groft skisserade personer förvandlats till nutidsmänniskor. Betänk detta, en dansk har för inte längre sedan än 1894 utgifvit en öfver 300 sidor tjock volym innehållande en nutidsroman på vers med en köpenhamnsfröken och en marinmålare till hufvudpersoner och det utan att någonstades sjunka i pekoraliestil och, hvad som mera är, utan att någonsin bli långrandig (jfr »Adam Homo»). Både den åttaversiga strof med kort, kraftig slutvers, som bildar formen för det episka elementet i dikten, och de mångskiftande, ofta folkviseaktiga rytmerna, som slingra sin lyrik kring berättelsens stomme, äro handterade med mästarhand. Man kan låta sig dåras och bestickas af dessa tonfall utan att gitta kritisera de idéer, som de ha att frambära.

Annars är det inte fritt, att man misstänker denna formsköna dikt för att vara en problembok, en tendenshistoria. Hade den ändå hållit sig till det djupa problemet hur två, som älska hvarandra, kunna slitas i sär därför att de trä till skilda gudar, men det ser verkligen nära nog ut, som om skalden hade för afsikt att betona att ett äktenskap utan vigsel, hur helgadt det än är af kärlek och trohet, är ett slags kontrakt med den onde och att små barn fara mycket illa af att icke bli riktigt döpta. Hans hjälte och hjältinna

äro så genompräktiga människor som möjligt, men de tyckas gå till botten på grund af den omständigheten, att han var ateist och icke ville veta af några kyrkliga ceremonier. Författaren må få ha sina åsikter, om de än verka en smula ytligt ortodoxa — som poet är han hvarken ytlig eller ortodox.

Själfvä den innersta kärnan i »Agnete og Havmanden» ligger uttryckt i en af de dikter, som citeras ur »Agnetas dagbok». Jag riskerar en tolkning till svenska:

Agneta ständar på höganloftsbro.

*Då kom där en hafsman —
den gaf hon sin tro . . .*

Stackars Agneta!

Hon älskade men fick ingen ro.

Hvarför så var, det kan ingen veta.

Väl gifves det månghundrade

*kvinnor och män,
som aldrig kände*

*kärlek annat
än som bittraste smärta;*

*de tiggde bröd,
och stenar de fingo —*

*alla de många,
som ensligt gingo.*

Men Agneta, hon hade en man,

*hvars kärleks makt,
djup och sann,*

*trogen till döden,
ständigt höll vakt*

och gaf hägn åt hennes lefnad.

*Från den första dagens trefnad
i brudgemak,*

*där solen sken från det hvälfda tak
med hafsvattnet skimrande*

*grönt på kupolen,
till dess det fylldes*

*i hvarje vrå
af alla hennes små —*

aldrig ett ögonblicks tvekan eller tvifvel
om den älskades ärlighet.

För så vidt det att skänka
sitt hjärtas tro
åt en, som anammar den,
är lifvets härlighet —
så var henne ingen fröjd beröfvad.

Och dock var hon bedröfvad.

För hvad?

Det heter, att han fick hennes tro.

Hennes tro? Ja hvilken?

Ty det finns tro och tro:
ens egen, naturliga —
den som man får svära
åt den käraste bland kära
på jorden bor,
en tro, som grov
vid fattigmans knutar,
när kärleksdagg bestänker den —
en skatt, som aldrig slutar,
man har den, då man skänker den.

Men så finns det en annan sort,
som aldrig får skänkas
till någon mänska bort —
en tro, hvarmed vi länkas
vid ett kärleksförbund,
som äldre är än lifvet —
ett stöd, som är gifvet
våra kosor till att styra —
och dyrast af allt är detta dyra.

Agneta ständar på höganloftsbro.

Då kom där en hafsman . . .
Den gaf hon ej blott sin egen tro,
men Vår Herres i hamlen . . .

Stackars Agneta!

Därför fick hon så föga ro.

*Ty den, som trampar hans rätt under fötter,
som skänker hans tro åt mö eller man,
har lyst sin tro i ett evigt bann, —
och den trolöses glädje har korta rötter.*

Ja stackars Agneta, hon tror att hon har mistat sin odödliga själ och aldrig kan få den igen. Det välbergade konstnärshemmet, där hon lefver i ögonskenlig lycka med sin hafsman och sin lille gosse, Hafbur, synes henne skrämmande och våtkallt som en sal af kristall djupt nere under böljorna, där tångskogen slingrar sig kring ref af korall och det höres ett evigt sjungande sus ur musselskalen. Högt öfver henne gå fartygen fram med människornas fröjder och sorger ombord, men hon sitter där nere med händerna i kors, en evighetsfånge på djupet.

Och när gossen dör, den lille som var så litet döpt, bara doppad i sjön af sin far, då börjar hon som balladens Agneta förnimma klockringningen från land, en ängslande, äggande klang med en ton af dom och bestraffning. Hade hon bara inte förspillt sin själ, vore hon bara en riktig människa! Då hade hon kunnat följa den kallande klangen och finna ro. Hon skrifer i sin dagbok:

*Ack vore jag en fallen kvinna,
då stod jag upp och gjorde bot;
då skulle jag nog vägen finna,
som bär till syndförlåtarns fot.
Han går väl än i dödens dalar
och svarar än, då ångern talar.*

*Och kunde jag för skammens sjuka
till honom be om läkedom,
för kostbar olja i en kruka
jag sålde all min egendom,
och in i fariséens boning
jag följde för att få försoning.*

*Och bodde vid mitt hjärtas rötter
en sorg, som växt ur syndens frö,
då vätte jag hans sköna fötter
med min förtviflans tåresjö,
tills slutligen de våta spåren
jag torkade med hufvudhåren.*

Och vore han mig kär som lifvet,
 den man som mina synder tog —
 till tack för allt, som blef mig gifvet,
 jag alabasterurnan slog
 i kras vid sorgs och glädjes möte,
 att oljan på hans fötter flöte.

Och måste än min skam jag blotta
 för gästerna vid gillesbord
 och hörde jag dem än bespotta
 och döma mig med hårda ord —
 jag steg ej upp, förrän min börda
 var lyftad, mina böner hörda.

Men fast jag tynges i mitt sinne
 och fast jag vet mitt djupa fall,
 så lämnar det mig innerst inne
 i hjärtat ångerfri och kall;
 min skam jag vet men icke känner,
 en gåtfull ångest blott mig bränner.

Och jag kan trampa på min ära
 och skylla mig för allsköns brott,
 men ingen makt kan mig beskära
 en hel och verklig mänskas lott.
 Den, som förspillt sitt väsens hälsa
 i grund, kan intet under frälsa.

Och därför kan jag icke sänka
 mig ned på knä och göra bot,
 och därför kan jag ej bestänka
 med kostbar smörjelse hans fot —
 jag irrar kring i dödens dalar
 och aldrig till min själ han talar.

Till sist kan hon icke stå klockklangen emot utan smyger sig in bland människorna i templet, under det hafsmannen med sorgset sinne följer hennes spår och kommer i tid för att finna hennes lik vid kyrkportalen.

Stackars hafsman! Hade han ägt tolf tusen tunnor guld, han kunde dock ej ha köpt henne tillbaka.

Klara Johanson.

Internationella kvinnokongressen i London.

Att döma af den vidlyftiga och verkligen storartade apparat som satts i gång, bör den kongress som nu förberedes och som skall gå af stapeln 26 juni—4 juli blifva något inom kvinnornas historia enastående. Till och med den i ganska stor stil tilltagna kvinnokongressen i Berlin 1896, öfver hvars lyckade resultat tyskorna med allt skäl äro så stolta, synes skola komma att öfverglänsas åtminstone hvad inbjudningarnas utsträckning och programmens vidlyftighet beträffar. Den under flere sektioner arbetande kongressbyrån har satt sig i förbindelse med hela världen och den massa cirkulär, inbjudningar, skrivelser och program, som redan kommit såväl Sveriges nationalförbund som enskilda mera bemärkta kvinnor inom vårt samhälle till handa, vittna om de ledande krafternas kolossala energi och outtröttliga möda för att betrygga Londonkongressens framgång.

Dagny har upprepade gånger redogjort för uppkomsten af och syftet med *The international Council of Women*, det stora världsomfattande kvinnoförbund, hvilket anordnar det omtalade mötet, vi behöfva således ej här vidare utveckla de idéer, som ligga till grund för denna association. Hufvudinnehållet af kongressprogrammet har äfven meddelats. Då detta emellertid, ehuru i sina grunddrag redan fastställdt, troligen ännu kommer att underkastas åtskilliga förändringar, uppskjuta vi tillsvidare att mer i detalj redogöra för desamma. Det redan tryckta och oss öfversända programmet framvisar ett synnerligt rikhaltigt, man skulle frestas att säga, nästan allt för rikhaltigt innehåll. Mötet indelas i fem sektioner, en pedagogisk, en yrkessektion, en lag- och industrisektion, en politisk samt en social sektion. Inom hvar och en af dessa förekommer en mängd föredrag och diskussioner, som skola hållas på engelska, tyska och franska, med särskildt företräde för det förstnämnda språket. Dessutom anordnas ett par större offentliga möten med diskussion om skiljedom och rösträtt.

Delegerade och särskildt inbjudna deltagare komma att mottagas som gäster af en därtill utsedd fest- och inkvarteringskomité. De öfriga bli anvisade hotell och pensionat med måttliga priser. Icke blott medlemmar af de resp. nationalförbunden utan också andra, såväl män som kvinnor, äga tillträde till kongressen.

Det är äfven sörjdt för att kongressdeltagarna icke skola sakna förströelse under den tid kongressen pågår. Åtskilliga af Londons ledande damer inom den högsta aristokratien och den konstnärliga världen ha anmält sig hos festkomitén för hållande af garden-parties och andra fester till ära för kongressledamöterna. Festkomitén har dessutom låtit förstå att det skulle vara önskvärdt om egendomsägare som bo i närheten af London ville inbjuda några af gästerna till ett »Saturday-to-Monday»-besök under kongressen, alldenstund söndagen naturligtvis är fridlyst för sammanträden.

Hufvudlokalen för kongressen är *Westminster Town Hall*, där de flesta möten skola hållas, såväl som invigningsfesten den 26 juni. Samma dag på aftonen samlas deltagarna i *Stafford House*, som hertigen och hertiginnan af Sutherland välvilligt ställt till kongressens disposition.

Föreningsmeddelanden.

Stipendiefonderna. På initiativ af biskopinnan M. Keijser har ett upprop utfärdats inom Skaraborgs län, undertecknad af ett femtiotal damer. Upprovet manar till samverkan för färdigbildandet af Skaraborgs läns insats i Allmänna Stipendiefonden.

Genom ordföranden för lokalkomitén i Jemtland, fru Betty Sandler f. Wästfelt, har till länets insats i Allmänna Stipendiefonden öfverlämnats kronor *Trätusenfemhundra-trettio och femtio öre*, (2530: 50).

Då nu Jemtlands läns insats uppnått det för stipendieutdelningens början stadgade beloppet, så kommer första stipendiet att utdelas år 1900.

*

Fredrika-Bremer-Förbundets dräktreformförening hade den 29 mars årsmöte i Förbundets lokal.

I årsberättelsen meddelades bl. a., att föreningen utgifvit en broschyr, benämnd »Den kvinliga klädedräkten» och upptagande kortfattade illustrerade beskrifningar på föreningens samtliga modeller. Af fru Hanna Palme hölls i Helsingfors den 28 januari ett föredrag om dräktreform. Föreningen har från »Sällskapet för bevarande af kvinnans hälsa» i Petersburg mottagit en anmodan att sända samtliga sina modeller till en exposition, som nämnda sällskap under våren där anordnar.

I de högre flickskolorna i Arboga, Borås, Filipstad, Gefle, Hudiksvall, Jönköping, Karlshamn, Kristianstad, Linköping, Luleå, Lund, Mariestad och Östersund har föreningens skoldräkt exponerats. Föreningens modeller säljas som bekant hos K. M. Lundberg.

Décharge beviljades styrelsen. Till styrelsemedlemmar valdes dr H. Anderson, fruarna Bolin, Fränckel, Gyllander och Scholander samt fröken Lindeblad samt till suppleanter fruarna Burgman, Kempe och Nyström samt fröken H. Palmqvist. Den af Fredrika-Bremer-Förbundet utsedda delen af styrelsen utgöres af fruarna M. L. Berg och G. Linder och fröken Gylden (ordinarie medlemmar) samt fröknarna Högström och Wahrolin (suppleanter).

Till revisorer valdes fröknarna J. Bonnier och B. Hirsch samt till revisorssuppleanter fru G. Wærn och fröken A. Kruse.

*

Samarbetet mellan Fredrika-Bremer-Förbundet och liknande institutioner i utlandet har under årens lopp vunnit allt större utsträckning. Så står Förbundet i förbindelse med *Verein christlicher Lehrerinnen* i Hannover och *Institut protecteur des femmes de la société* i Paris, hvilka båda föreningar ha till ändamål att förmedla anskaffandet af för bildade kvinnor lämpliga anställningar. *L'Union internationale des amies de la jeune fille*, som har sitt säte i Neuchatel, är en förening med liknande ändamål, men med särskild uppmärksamhet riktad på att skydda sådana unga flickor, som i utlandet söka sitt lefvebröd. Med denna förening står Förbundets byrå i ett flitigt utbyte af meddelanden.

Nyligen har äfven Förbundet i en skrivelse från svenske generalkonsuln i Liverpool blifvit underrättad om etablerandet i nämnda stad af en s. k. *Employment and Enquiry Bureau for Educated Women*. Som medlemmar af styrelsen i den förening, *Liverpool Union of Women Workers*, som upprättat ofvanstående byrå och hvars program i många praktiska detaljer ansluter sig till Fredrika-Bremer-Förbundets, nämnes Mrs Alfred Booth, president för en af Englands större kvinnoföreningar, som ordf., hennes man, Mr Alfred Booth, en af de ädlaste af Englands rikaste filantroper, som kassaförvaltare. Dessutom räknar styrelsen som medlemmar miss Calder, förkämpan för matlagningsundervisningens införande i Englands folkskolor, samt vår generalkonsul Mr Ehrenborg.

Skrifvelsen betonar därjämte den betydelse som en dylik platsanskaffningsbyrå äfven måste äga för personer i Sverige, som önska engelsk guvernant, sällskapsdam eller dyl. Dessutom böra unga svenskor, som söka anställning i engelska familjer, kunna hoppas på ett bättre urval af platser, om de vända sig till byrån än taga sin tillflykt till annonser. »Härvid bör dock märkas», heter det vidare i här återopade bref, »att en guvernants lott i England i de flesta icke är afundsvärd. Mest efterfrågas 'Nursery Governesses' — hälften guvernant, hälften barnjungfru, med en synnerligen obehaglig och för svenska begrepp ogästvänlig ställning i familjen och klen lön, 4 å 500 kr. För en ung energisk flicka, som är färdig till uppoffringar för att få lära språket och se landet, torde dessa obehag dock vara öfvervinneliga. Sällskapsdamer få ofta nöja sig utan lön.»

*

Styrelsen för Handarbetets Vänner ha beslutat att äfven detta år anordna en »*Handarbetskurs för lärarinnor*» mellan den 8 maj—8 juni under ledning af fröknarne S. Gisberg och A. Bäckman.

Kursen, hvars ändamål är att genom skolorna sprida våra gamla nationella mönster och arbetssätt, har mötts af mycket intresse och varit besökt af så många elever som kunnat mottagas.

Från skilda håll.

Vid Svenska Kvinnornas Nationalförbunds årsmöte den 16 mars valdes till ordförande fru A. Retzius, till vice ordförande fil. dr E. Fries, till förste sekreterare fröken H. Andersson, till andre sekreterare fröken E. Whitlock och till kassaförvaltare fröken H. Lundin. Under året hade en ny förening, Stockholms Arbetsstugor, slutit sig till förbundet, som nu omfattar 11 föreningar.

»Kvinnornas kök» i Köpenhamn är en institution som varit i verksamhet sedan några veckor tillbaka. Det finnes naturligtvis i den danska hufvudstaden många både billiga och goda restauranter, men ett »kök» endast för kvinnor, där de kunna intaga sina måltider i hemtrefligt inrättade rum med kvinlig betjäning, inga drickspengar och god och kraftig mat för låga priser, en sådan inrättning saknades ändå till dess ofvannämnda etablissemang kommit till stånd, på initiativ af en komité af energiska och företagsamma damer. Den stora tillströmningen af gäster i den med enkel men konstnärlig smak inrättade lokalen och den belåtenhet som från alla håll försports öfver anordningarna borgar godt för att företaget har en löftesrik framtid för sig.

Hvad kräfvat fosterlandet för närvarande af den finska kvinnan? är ämnet för en pristäflan som den finska tidskriften »Nutid», organ för kvinnoaksförbundet Unionen, utlyser i sitt senaste nummer. Ett pris på 40 mark är utsatt för en artikel, »som på ett klart, koncist och uttömmande sätt behandlar frågan».

Det finska Kvinnoförbundet Unionen har, efter hvad dess årsberättelse för 1898 utvisar, nu tilländalupit sju år af sin verksamhet. »I enlighet med sitt program har förbundet genom föredrag och referat samt anordningar af diskussioner i frågor rörande kvinnornas sak sökt verka för förbättrandet af kvinnornas ställning i hemmet och det medborgerliga lifvet.» Bland de ämnen, som på förbundets möten varit föremål för föredrag eller diskussion må nämnas: om sjuksköterskors och barnmorskors utbildning; om fabriksarbeterskors ställning; »om mödraförsäkring» o. s. v. Unionen arbetar i likhet med Fredr.-Brem.-Förb. i komitéer med olika uppdrag. Ordf. och vice ordf. i styrelsen ha under 1898 varit: fröken L. Hagman och dokt. fröken R. Heikel samt sekreterare fröken H. Favorin.

I Colorado, där kvinnorna i fem år haft lika rösträtt med männen, har detta faktum befunnits vara i alla afseenden så välgörande för samhället att statens parlament den 30 jan. utfärdade en särskild resolution, som skall tillställas hvarje stat och territorium inom Förenta staterna. I detta aktstycke anbefalles kvinnornas politiska rösträtt på det varmaste »såsom en åtgärd bidragande till främjandet af en högre och bättre samskapsordning».

Frances Willard kommer att förevisas genom en staty i Washingtons Capitolium, enligt ett beslut, som fattats af staten Illinois' riksdag. Statyn kommer att upptaga den ena af de två platser för statyer, hvilka nämnda stat disponerar i Capitoliets rotunda.

Till Fredrika-Bremer-Förbundet insänd periodisk litteratur, Jan.—Mars 1899.

Svensk:

Eira n:r 4—5.
 Folkskolans barntidning n:r 1—12.
 Helios n:r 1—2.
 Helsovänneren n:r 1—6.
 Hemtrefnad n:r 1—12.
 Hemåt n:r 2—3.
 Idun n:r 1—23.
 Jordmodern n:r 1—3.
 Kyrklig tidskrift n:r 1—2.
 Linnéa n:r 1—5.
 Läsning för hemmet n:r 1.
 Nordisk tidskrift n:r 1—2.
 Nya bokhandelstidningen n:r 1—12.
 Nya kyrkans tidning n:r 1—2.
 Ord och bild n:r 1—3.
 Pedagogisk tidskrift n:r 1—2.
 Saga n:r 1—6.
 Sedlighetsvännen n:r 1.
 Slöjdundervisningsbladet n:r 1—2.
 Svensk bokhandelstidning n:r 1—12.
 Svensk damtidning n:r 1—12.
 Svensk läraretidning n:r 2—12.
 Svensk musiktidning n:r 1—6.
 Teosofisk tidskrift n:r 1.
 Varia n:r 1—3.
 Verdandi n:r 1.

Finsk:

Finsk Tidskrift n:r 1—3.
 Nutid n:r 1—2.

Norsk:

Husmoderen n:r 1—9.
 Moral n:r 1.
 Nylænde n:r 1—6.
 Urd n:r 1—10.

Dansk:

Bog og Naal n:r 1—3.
 Kvinden og Samfundet n:r 1—3.
 Kvindernes Blad n:r 1—12.

Tysk:

Blätter des Badischen Frauenvereines n:r 1—6.
 Deutsche Hausfrauenzeitung n:r 1—13.
 Die Frauenbewegung n:r 1—6.
 Dokumente der Frauen n:r 1.
 Neue Bahnen n:r 1—6.

Engelsk:

The Nursing Record n:r 562—573.
 The Woman's Journal n:r 1—9.
 The Englishwoman's Review n:r 1.

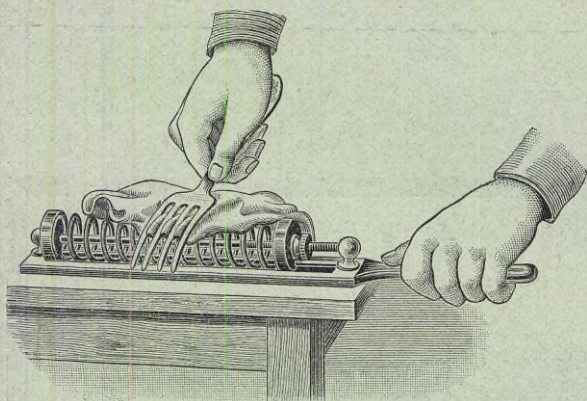
Fransk:

La Femme n:r 1—6.
 La Ligue n:r 1.
 L'Humanité Nouvelle n:r 1—3

C. E. Lagerström

FREJA-MAGASINET

18 Humlegårdsgatan 18
18 Götgatan 18
29 Drottninggatan 29

Nyhet! Nyhet!
Gaffelputsaren

bör vara en välkommen nyhet f. hvarje husmoder äfvensom för restauranter o. hoteller etc. Är ställbar för olika grofva gafflar.

Pris kr. 2: 25 pr st.

Säljes i hvarje väl-sorterad jern- o. bo-sättningsaffär samt i parti hos

B. A. Hjorth & Co,
Klara Norra Kyrkog. 5.
Stockholm.

A. T.	R. T.
Kont. 185.	4405.
Lagr. 9894.	1419.

Stockholms Dagblad.

Sveriges innehållsrikaste och jemförelsevis prisbilligaste tidning.

Rikhaltig Literaturafdelning.

Morgon- och afton-tidning.

Alltså snabbaste nyheter två gånger om dagen.

Aftontidningen med uteslutande nytt innehåll på alla afdelningar.

— Prenumerationspris —

Stockholmsupplagan:

för år**15**:— för kvartal **4**: 25
» halft år **8**:— » månad **1**: 50

Landsortsupplagan:

för år**10**:— för kvartal **3**:—
» halft år **6**:— » månad **1**:—

Fredrika-Bremer-Förbundets Jurist

lämnar åt kvinnor råd och upplysningar i
juridiska och ekonomiska angelägenheter.

Träffas å förbundets byrå

54 Drottninggatan, 1 tr.

Onsdagar kl. 1/2 11—11 f. m.

Anmälan.

Dagny utkommer **1899** med 20 häften, utgörande minst 28 tryckark.

Priset för hel årgång:

För medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* ... kr. 3,50.

För icke medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* » 5,00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå till ett pris af 30 öre för enkelhäfte.

BARNÄNGENS antiseptiska **Vademecum** för **munnens, tändernas och hudens vård** m. m.

OBS! Intyg från nedanstående medicinska auktoriteter åtfölja hvarje flaska:

Professorn i hygien vid K. Karol. Institutet Hr E. Almquist, Professorn vid Upsala Universitet Hr Olof Hammarsten, Docenten i farmakodynamik vid Upsala Universitet Hr M. Elfstrand.

Vademecum öfverträffar i bakteriedödande och bakteriehämmande förmåga hvarje annat i handeln förekommande oskadligt toalettmiddel.

En flaska **Vademecum** innehåller minst lika stor bakteriedödande och bakteriehämmande förmåga som 30 vanliga 1/2-literflaskor bästa Aseptin. Se vidare den åtföljande beskrifningen.

Annonser för **DAGNY**

upptagas af

fröken Ingeborg Bergström, 31 Östermalmsgatan 31.

Adresser:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62.

Förbundets byrå öppen 11—4.

Allm. tel. 48 16.

F. V. O. Centralbyrå: Stora Nygatan 36

Rikstelefon 15 46 — Allm. telefon 27 15

är under vintern öppen alla helgfria dagar, utom lördagar, kl. 10—4.

För hjälpsökande kl. 1/2 10—11.

Föreningen Handarbetets Vänner: Brunkebergstorg 18.

Öppet 10—4.